

DE SYGE

Tema: Almindelig Hospital

I midten af 1800-tallet var de fleste hospitalet ikke udelukkende steder for de syge. Hospitalet var i lige så høj grad et sted for fattige, svage og gamle mennesker og mindede derfor mere om en kombination af et herberg og et plejehjem end om et moderne hospital. De fleste steder i Danmark var hospitalerne små, nedslidte bygninger med et par ansatte uden en lægeuddannelse. Hospitalerne havde ingen opdeling til forskellige former for sygdomme, og for de fleste foregik der ingen sygdomsbehandling, men kun simpel pleje.

I København var situationen anderledes end andre steder i landet. Her fandtes der midt i 1800-tallet to hospitalet, der lå side om side, og som hver havde flere hundrede sengepladser. Det ene var Frederiks Hospital, som mod betaling modtog syge, men helbredelige voksne. Det andet var Almindelig Hospital – et fattighospital, som udover de fattige syge også modtog børn, gamle, kronisk- og uhelbredeligt syge københavnere.

Almindelig Hospital var blevet opført i 1769 og bestod hovedsageligt af en lemlestiftelse, hvor byens fattige kunne få husly og mad. En del af lemlestiftelsen var indrettet med arbejdsstuer, hvor fattiglemmerne skulle arbejde til gengæld for den hjælp, de modtog. Et sygehus havde slet ikke været en del af den oprindelige plan med opførelsen af Almindelig Hospital, men blev etableret for at kunne tage sig af lemmerne, når de blev syge.

I første halvdel af 1800-tallet voksede sygehuset sig større og begyndte at optage syge fra hele København og blev samtidig et uddannelsessted for lægestuderende. Selvom Almindelig Hospitalet fortsat fungerede som en lemlestiftelse, udviklede det sig derfor til et egentligt sygehus med tilhørende uddannelse og forskning.

Forholdene på Almindelig Hospital var dog stadig ekstremt dårlige. En gennemgående problemstilling i kilderne er hospitalets overbelægning. Oprindeligt var det blevet opført til at huse 600 fattiglemmer, men i midten af 1800-tallet havde Almindelig Hospital 1200 fattige beboere og indlagte syge. Hospitalsledelsen havde opkøbt omkringliggende ejendomme, men det var ikke nok til undgå de negative konsekvenser af overbefolkningen. Manglen på sengepladser betød, at sengene stod så tæt på stuerne, at der næsten ikke var plads imellem dem, og når en indlagt døde, blev den efterladte seng hurtigt optaget af et nyt hospitalslem, uden hensyntagen til personens tilstand eller diagnose.

Dårlig hygiejne var et andet stort problem. En læge på hospitalet skriver fx, at der har været store problemer med væggelus på sygestuerne, men at det delvist er blevet løst ved, at man har indført kakerlakker, som skulle holde bestanden af utøj nede. En anden læge beklagede sig over, at de indlagte gemte mad i fodenden af deres seng, fordi de ikke havde andre steder at opbevare det.

Et tredje problem var personalet. I midten af 1800-tallet fandtes der endnu ikke uddannede sygeplejersker, så de mennesker, der havde til opgave at pleje de syge på Almindelig Hospital, var såkaldte stuekoner og

DE SYGE ©FORLAGET COLUMBUS

MÅ DOWNLOADES/PRINTES/KOPIERES I HENHOLD TIL GÆLDENDE TEKST OG NODE-AFTALE.

DE SYGE

vågekoner. På grund af dårlige løn- og arbejdsforhold og en forholdsvis stor risiko for selv at blive syg var plejerjobbet ikke attraktivt. Derfor blev stue- og vågekonerne ofte rekrutteret blandt fattiglemmerne selv, og ifølge lægerne – som de fleste beskrivelser stammer fra – var mange af dem alkoholiserede og havde en grov eller brutal adfærd.

Kulminationen på problemerne på Almindelig Hospital viste sig under koleraepidemien i 1853, hvor næsten halvdelen af hospitalets indlagte døde. Den enorme dødelighed under koleraepidemien fik kritikken af både forholdene på hospitalet og hospitalsledelsen til at vokse. Kort tid efter epidemien blev det besluttet, at der skulle opføres et stort, moderne Kommunehospital, og da dette stod færdigt i 1863, flyttede Almindelig Hospitals sygeafdeling dertil. Almindelig Hospital kom herefter til at fungere som et plejehjem. I 1895 blev hospitalets bygninger revet ned, mens plejehjemmet flyttede adresse.

Materiale til tema om Almindelig Hospital

- Ludvig Brandes: Om den offentlige understøttelse i København for syge af middelstanden, 1852
- J. C. Magnus om koleraen på Almindelig Hospital, 1853
- Sophus Engelsted om koleraepidemien på Almindelig Hospital, 1910